

EN DOKUMENTÄR
AV STEFAN JARL
MED EVA RÖSE OCH
23 PROFESSORER

"UNDERKASTELSEN" ÄR EN FILM OM
DE HUDRATALE KEMIKALIER VI ALLA IDAG
BÄR I VÅRT BLOD, SOM ETT RESULTAT
AV DEN OERHÖRDA MÄNGD KEMIKALIER
VI SEDAN ANDRA VÄRLDSKRIGET
SPRITT I VÅR MILJÖ OCH
UNDERKASTAT OSS.
STEFAN JARL

UNDERKASTELSEN

www.folketsbio.se

UNDERKASTELSEN

TILL DE OFÖDDAS FÖRSVAR. EN DOKUMENTÄR AV STEFAN JARL MED EVA RÖSE OCH 23 PROFESSORER

Om kriget mot oss själva och mänsklighetens möjlighet att överleva det. Hör vittnesbörden från 23 världsledande professorer om hotet som omger oss och finns i oss, och som riskerar utplåna mänskligheten långt innan epidemier, krig eller klimatförändringar.

För 30 år sedan påbörjade jag inspelningen av en dokumentärfilm, som vid sin premiär kom att heta *Naturens Hämnad*. Den handlade om människans manipulerande med naturen och hur naturen slår tillbaks. Sedan den dagen har jag kontinuerligt samlat material till en ny film med samma tema, utan att därför vara en "Naturens Hämnad, del 2".

Underkastelsen är en film om "kemisamhället", det samhälle som vuxit fram sedan Andra Världskriget. Då användes 1 miljon ton kemikalier per år, idag 500 miljoner ton. Kemiindustrin är den industri som växer snabbast av alla. Filmen handlar om de 100 000 kemikalier vi dagligen använder, vad vi har dem till och vad de gör med oss och vår hälsa. Nu talar jag inte om tillsatser i mat, utan om de kemikalier vi alla är utsatta för i vår dagliga miljö, mjukgörare (ftalater), flamskyddsmedel (PBDE), ytaktiva ämnen (PFOS, PFOA) m fl.

Professorn Åke Bergman vid Stockholms Universitet är min guide genom filmen och låter undersöka vilka kemikalier jag har i mitt blod. Det visar sig vara flera hundra. Jag kan inte dölja att jag blir chockad.

Upptäckten av den stora mängd kemikalier jag har i mitt blod gör att jag vänder mig till min kompis, Eva Röse, och frågar henne om hon vill undersöka sitt blod. Hon är 35 år yngre än jag och kan väl inte ha hunnit samla på sig lika många kemikalier? Hon är gravid och föder sitt barn under inspelningen.

Med hjälp av en rad forskare från USA, England, Kanada, Tyskland, Schweiz, Spanien, Finland, Danmark och Sverige söker jag svar på vad dessa kemikalier kan ställa till med. Det är några av västvärldens mest sakkunniga och tyngsta experter som här berättar om vad vi idag vet om effekter och risker, om cocktail-effekten, om hormonstörande ämnen och om fostrets utsatthet.

När jag funderade på vilken form jag skulle ge filmen kom jag att tänka på Claude Lanzmanns dokumentär *Shoah*, som bygger på en rad intervjuer. Närbilden, det nakna ansiktets vittnesmål, var det jag bestämde mig för att lita på. Jag kunde ha rest till Tredje Världen och kommit hem med "hemska" bilder men valt en annan väg.

Men varför titeln *Underkastelsen*?

Med åren har jag alltmer kommit att förstå hur benägna vi människor är att underkasta oss andras villkor. Från det att vi är små. Ett förhållande som inte minst de kommersiella verksamheterna i vårt samhälle är snabba att utnyttja. Ur filosofisk synvinkel är detta något som intresserar mig. Om jag i *Naturens hämnad* kunde konstatera att naturen inte låter sig manipuleras utan slår tillbaks, så förstår jag nu att människan är beredd att underkasta sig vilka följder som helst av sitt manipulerande med naturen.

Den amerikanske musikern Adam Wiltzie från bandet "Stars of the lid" har gjort filmmusiken. Han kallar filmen "en skräckfilm för 2010-talet".

Jag är medveten om att denna populärvetenskapliga essäifilm kräver mycket av publiken men jag ger den det bästa filmhantverk jag kan uppbåda med hjälp av de flerfaldigt prisbelönta filmarbetarna: fotografen Jörgen Persson, den isländske scenografen Arni Pal Johansson, klipparen Anette Lykke Lundberg, ljuddesignern Per Carleson, mixaren Owe Svensson, m fl.

Till syvende och sist handlar *Underkastelsen*, liksom de flesta av mina andra filmer, om vilket slags samhälle vi vill ha.

Det här är den viktigaste film jag gjort.

Någonsin.

Stefan Jarl

NÅGRA AV DE MEDVERKANDE PROFESSORERNA

Åke Bergman, professor vid Institutionen för Miljökemi, Stockholms Universitet, Ledande expert med världsrykte, har skrivit den mest citerade artikeln på Internet om bromerade flamskyddsmedel och slog tidigt larm om dess effekter på miljö och människa.

Theo Colborn, professor vid University of Florida, grand old lady när det gäller hormonstörande kemikalier, skrev tillsammans med dr Pete Myers, Environmental Health Sciences, boken *Our stolen future* (1996), en bok lika epokgörande som en gång Rachel Carsons *Tyst vår* (1963).

Lisbeth E Knudsen, professor vid Köpenhamns Universitet, ledande forskare kring hur kemikalier passerar placentan över till fostret och dettas konsekvenser.

Per Eriksson, professor vid Uppsala Universitet, ofta citerad forskare i internationell press om kemikaliers påverkan på hjärnans utveckling

Andreas Kortenkamp, professor vid University of London, ledande forskare kring cocktail-problematiken och hormonstörande kemikalier.

Shanna Swan, professor vid University of Rochester, expert på miljögifters påverkan på reproduktionsorganen, t ex effekterna av ftalater.

Richard Sharpe, professor vid University of Edinburgh, ledande forskare om kemikaliers påverkan på de manliga könsorganen.

Scott Mabury, professor vid University of Toronto, leder ett forskarteam med fokus på ytaktiva ämnens vandring i näringskedjan.

Ana M Soto, professor vid Tufts University, forskar kring kemikaliers påverkan på köns-hormonerna och effekter på fostrets utveckling.

Niels E Skakkebeck, professor vid Universitetssjukhuset i Köpenhamn, nestor och samlande namn kring forskningen om TDS, testicular dysgenesis syndrome.

Frederick vom Saal, professor vid University of Missouri, en av pionjärerna kring forskningen om hormonstörande kemikalier.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Medverkande

Eva Röse
Professor Åke Bergman

Uppläsare
Peter Andersson

Utdrag ur
Förvandlingen av Franz Kafka

Övriga medverkande

Inge Ahlström

Arne Andersson

Stefan Edman

Agneta Finnström

Sten Flodström

Marie Frederiksen

Linda Linderholm

Line Mathiesen

Margot Wallström

Manus, regi, produktion

och ansvarig utgivare

Stefan Jarl

Foto

Joakim Jalin

Jörgen Persson

Uffe Egeberg

Halldör Gunnarsson

Per Källberg

Stefan Jarl

Ditte Lundberg

Arkivfoto

Håkan Jarl

B-foto

Goði Már Guðbjörnsson

Torbjörn Andersson

Karl Beckström

Linjeproducent

Ulla Fluor

Scenograf

Arni Páll Jóhannsson

Musik

Stars of the Lid

Klipp

Joakim Jalin

Stefan Jarl

Anette Lykke Lundberg

Ljudmixning

Owe Svensson/ Studio 24

Per Carleson

Postproduktion

Nordisk Film Post Production

Stockholm

Ljussättning

Sten Lindberg

Christer Eidhagen

Jan Lundkvist

Grafisk design

Joakim Jalin

Filmen producerad av

Stefan Jarl AB ©2010

Sveriges Television,

Gunnar Carlsson

Film i Väst, Tomas Eskilsson

med produktionsstöd från

Svenska Filminstitutet,

filmkonsulent Lisa Ohlin

och med stöd från

Pro Suecia Barbro Osher

Foundation

Formas

Längd och format

87 min, 35 mm och digital

Distribution

Folkets Bio

www.folketsbio.se

www.stefanjarl.se/

underkastelsen

www.folketsbio.se